

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

**Odbor hlavního regulátora a vrchního dohledu sektoru VaK,
Oddělení stížností, kontroly a regulace**

**Zpráva o výkonu kontrolní činnosti nad vlastníky a provozovateli
vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu v České republice
za rok 2019**

Praha, 18. března 2020

1	ÚVOD	3
1.1	Hlavní cíle dozoru a regulace plynoucí z kontrolní činnosti.....	3
1.2	Vlastníci a provozovatelé VaK v ČR	3
1.3	Rozvržení kontrol v rámci území ČR	5
1.4	Právní rámec kontrol, dozoru a regulace.....	5
2	KONTROLNÍ ČINNOST	7
2.1	Zaměření kontrol	7
2.2	Vyhodnocení kontrol plnění základních povinností vlastníky VaK.....	7
2.2.1	Smlouvy o provozování uzavřené s provozovateli (§ 8 odst. 2 ZVK).....	7
2.2.2	Písemné dohody vlastníků provozně souvisejících VaK (§ 8 odst. 3 ZVK)	8
2.2.3	Úhrada nákladů na materiál na odbočení a uzávěr vodovodní přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK).....	8
2.2.4	Kanalizační řády (§ 14 odst. 3 ZVK).....	8
2.2.5	Reklamační řády (§ 36 odst. 3 písm. g) ZVK)	9
2.2.6	Plány financování obnovy (§ 8 odst. 11 ZVK)	9
2.2.7	Vytváření rezervy finančních prostředků na obnovu vodovodů a kanalizací a doložení dokladů o jejich použití (§ 8 odst. 1 ZVK).....	10
2.2.8	Porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti za příslušný kalendářní rok (§ 36 odst. 5 ZVK).....	11
2.3	Vyhodnocení kontrol plnění základních povinností provozovateli VaK.....	11
2.3.1	Povolení k provozování (§ 6 ZVK) a soulad provozovaného majetku evidovaného podle vybraných údajů z provozní a majetkové evidence s vydanými povoleními	12
2.3.2	Smlouvy o provozování uzavřené s vlastníky (§ 8 odst. 2 ZVK).....	12
2.3.3	Smluvní vztah mezi provozovatelem a odborným zástupcem (§ 6 odst. 11 ZVK).....	13
2.3.4	Kanalizační řády (§ 9 odst. 1 ZVK).....	13
2.3.5	Vzorové odběratelské smlouvy o dodávce pitné vody a odvádění odpadních vod (§ 8 odst. 16, resp. odst. 17 ZVK).....	14
2.3.6	Kalkulace ceny pro vodné a stočné (§ 20 odst. 8 ZVK)	15
2.3.7	Reklamační řád (§ 36 odst. 3 písm. g) ZVK).....	15
2.4	Ochrana odběratele v rámci kontrolní činnosti.....	16
2.4.1	Odběratelské smlouvy	16
2.4.2	Reklamační řád	17
2.4.3	Kalkulace cen pro vodné a stočné	17
2.4.4	Porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné	17
2.4.5	Fakturace vodného a stočného	17
2.5	Shrnutí výsledků kontrol vlastníků VaK.....	18
2.6	Shrnutí výsledků kontrol vlastníků, kteří jsou současně provozovateli VaK	20
2.7	Shrnutí výsledků kontrol provozovatelů VaK.....	22
3	ŘEŠENÍ PODNĚTŮ A JINÝCH PODÁNÍ (TZV. STÍŽNOSTÍ).....	25
3.1	Obsahová charakteristika řešených podnětů a podání.....	25
3.2	Shrnutí	26
4	ZÁVĚR.....	27

1 ÚVOD

Usnesením vlády ČR č. 86 ze dne 9. 2. 2015 na základě schváleného materiálu „Návrh koncepčního řešení regulace ve vodárenství“ došlo v roce 2015 k úpravě systému regulace oboru vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu (dále jen „VaK“) v České republice.

Ministerstvo zemědělství (dále jen „MZe“) v souvislosti s plněním výše uvedeného usnesení zřídilo ke dni 15. 3. 2015 v sekci vodního hospodářství nový odbor dozoru a regulace vodárenství. Ke dni 1. 3. 2019 došlo ke změně názvu, který nyní zní „odbor hlavního regulátora a vrchního dohledu sektoru VaK“. Součástí tohoto odboru je oddělení analytické a benchmarkingu a oddělení stížností, kontroly a regulace, které se v rámci sekce vodního hospodářství podílí na zajištění vrchního dozoru ve smyslu zákona číslo 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu (dále jen „ZVK“). Toto oddělení provádí v rámci regulace oboru vodovodů a kanalizací výkon kontrolní činnosti ve vztahu k povinnostem uloženým vlastníkům a provozovatelům VaK právními předpisy, zejména ZVK. Smyslem je zvýšení dohledu a kontrolní činnosti přímo z pozice MZe, včetně zajištění koordinace regulujících subjektů při vyřizování stížností, námětů a žádostí o informace v rámci široké problematiky VaK.

Cílem předložené zprávy o výkonu kontrolní činnosti nad vlastníky a provozovateli VaK za rok 2019 je posílení informovanosti jak veřejnosti, tak i vlastníků a provozovatelů VaK s cílem udržovat a rozvíjet služby při poskytování dodávek pitné vody a odvádění a čištění odpadních vod na úrovni odpovídající významu těchto služeb.

1.1 Hlavní cíle dozoru a regulace plynoucí z kontrolní činnosti

MZe spatřuje hlavní cíle regulace oboru VaK zejména v následujících klíčových oblastech:

- dohled nad dlouhodobou udržitelností VaK, zejména ve vztahu k plánu financování obnovy a jeho plnění,
- zvýšení transparentnosti regulace cen pro vodné a stočné, včetně posílení spolupráce resortů MZe a Ministerstva financí jako regulátora a kontrolora věcně usměrňovaných cen,
- soustavné zlepšování ochrany odběratelů (spotřebitelů),
- získávání podkladů pro návrhy na úpravu legislativy v oboru VaK a na ochranu odběratelů.

1.2 Vlastníci a provozovatelé VaK v ČR

V ČR existuje více jak 6 900 subjektů, které jsou vlastníky infrastruktury VaK. Těmito vlastníky jsou jak samotná města a obce, které mezi vlastníky VaK převažují, tak jejich svazky. Dále jsou vlastníky VaK soukromé komerční subjekty (právnícké osoby – akciové společnosti či společnosti s ručením omezeným apod.), případně i fyzické osoby. Vlastnická struktura těchto subjektů je i kombinovaná (privátní a veřejná).

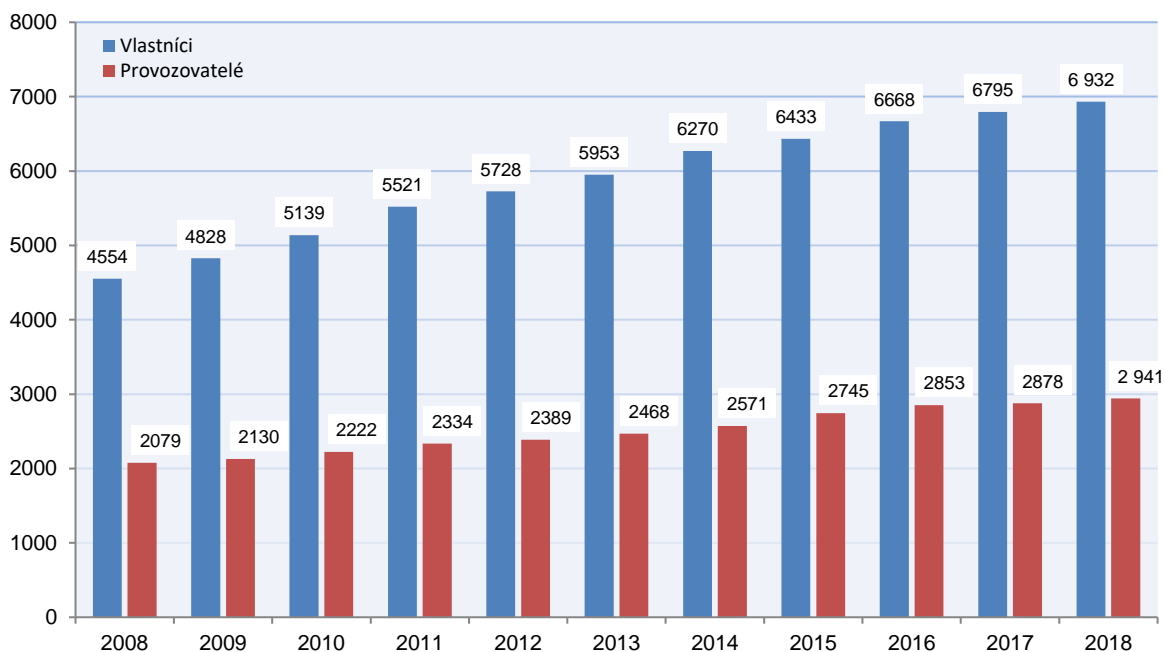
Provozovatelů je v ČR evidováno více než 2 900. Jedná se o komerční subjekty specializované na provozování VaK, komerční subjekty, pro které není provozování VaK jejich hlavní činností, a rovněž subjekty zcela nebo zčásti vlastněné městy a obcemi. V nezanedbatelné míře si města a obce či jejich svazky provozují VaK samostatně, tj. svým jménem a na vlastní odpovědnost. Počet vlastníků a provozovatelů se každoročně mění. V oboru VaK dochází k velké koncentraci činností u největších provozovatelských a vlastnických subjektů. Například skupina 50 provozovatelů vybraných podle množství fakturované pitné vody konečným odběratelům představuje 88,5 % z celkového množství fakturované vody v ČR. U skupiny 50 největších provozovatelů podle množství odpadní vody vypuštěné do stokové sítě bez vod srážkových, se u těchto provozovatelů jedná o 74,9 % podíl na celkovém množství odváděných odpadních vod. Tyto údaje se vztahují k roku 2018.

Tabulka 1 – Vývoj počtu vlastníků a provozovatelů VaK v ČR v letech 2008 až 2018

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Vlastníci	4 554	4 828	5 139	5 521	5 728	5 953	6 270	6 433	6 668	6 795	6 932
Provozovatelé	2 079	2 130	2 222	2 334	2 389	2 468	2 571	2 745	2 853	2 878	2 941

(Pramen: Ročenky VODOVODY KANALIZACE ČR, Ekonomika Ceny Informace)

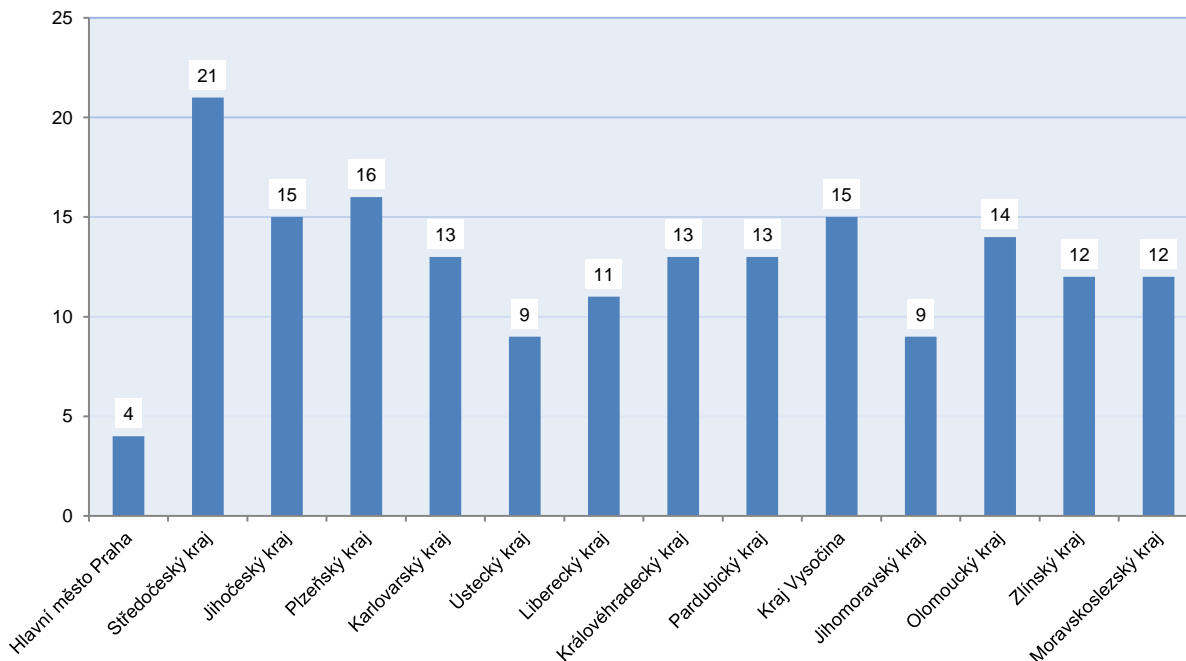
Graf 1 – Vývoj počtu vlastníků a provozovatelů VaK v ČR v letech 2008 až 2018

1.3 Rozvržení kontrol v rámci území ČR

Snahou MZe je provádět kontroly vlastníků i provozovatelů VaK (včetně měst a obcí) v rámci území státu co nejrovnoměrnějším způsobem. Rozvržení kontrol podle krajů znázorňuje následující graf.

Graf 2 – Počty provedených kontrol v období let 2015 – 2019 podle krajů a Hlavním městě Praze

Pozn. každý subjekt je zařazen vždy jen do jednoho kraje podle toho, ve kterém kraji vlastník vlastní, popř. provozovatel provozuje majetek s nejvyšší reprodukční hodnotou.

V letech 2015 až 2019 MZe provedlo celkem 177 kontrol vlastníků a provozovatelů VaK. Tyto kontrolované subjekty pokrývají více než 2,5 milionů odběratelů, což představuje přibližně 25 % trhu vodovodů a kanalizací v ČR.

1.4 Právní rámec kontrol, dozoru a regulace

Kontrolní, dozorová a regulační kompetence MZe vyplývá ze ZVK, konkrétně v § 25 a § 29, a dále je dozorová kompetence MZe obsažena také v § 37 ZVK. Oprávnění související s kontrolní a dozorovou kompetencí jsou uvedena v § 29 odst. 5 a v § 37 odst. 3 ZVK, zejména ve větě druhé.

Ze znění § 25 písm. d) ZVK vyplývá postavení MZe jako ústředního orgánu veřejné správy v oblasti VaK. Současně podle § 29 odst. 2 ZVK je dále v působnosti MZe regulace oboru VaK, ochrana spotřebitelů (odběratelů) a podpora hospodářské soutěže v prostředí přirozeného monopolu oboru VaK vedoucí k uspokojování požadavků na dodávku pitné vody a odvádění a čištění odpadních vod, zajištění dohledu nad zpracováním a plněním plánů financování obnovy VaK a poskytování objektivních informací z oboru VaK veřejnosti.

Podle § 37 odst. 3 ZVK MZe dozírá, jak orgány veřejné správy na úseku VaK, s výjimkou území vojenských újezdů, provádějí ustanovení ZVK a k němu vydaných prováděcích předpisů a jak jsou dodržována rozhodnutí orgánů veřejné správy vydaná podle ZVK.

Právní předpisy, jejichž dodržování oddělení stížností, kontroly a regulace přímo kontroluje, jsou:

- zákon číslo 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška MZe číslo 428/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 428/2001 Sb.“).

Po procesní stránce se kontroly řídí následujícími právními předpisy:

- zákon číslo 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon číslo 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Kontrolované subjekty dále využívají řadu metodických pokynů vydaných MZe. Mezi nejčastěji používané můžeme zařadit následující:

- Metodický pokyn č. 10535/2002-6000 Ministerstva zemědělství ČR ze dne 2. května 2002 pro určení optimální velikosti fakturačního vodoměru a profilu vodovodní přípojky,
- Metodický pokyn č. 10532/2002-6000 Ministerstva zemědělství ČR ze dne 31. května 2002 pro plán kontrol jakosti v průběhu výroby pitné vody a plán kontrol míry znečištění odpadních vod,
- Metodický pokyn č. 29192/2002-6000 Ministerstva zemědělství ČR ze dne 11. září 2002 pro zpracování vybraných údajů z majetkové evidence vodovodů a kanalizací,
- Metodický pokyn č. 29193/2002-6000 Ministerstva zemědělství ČR ze dne 11. září 2002 pro zpracování vybraných údajů z provozní evidence vodovodů a kanalizací,
- Metodický pokyn č. 401/2010-15000 Ministerstva zemědělství ČR ze dne 20. ledna 2010 pro orientační ukazatele výpočtu pořizovací (aktualizované) ceny objektů do Vybraných údajů majetkové evidence vodovodů a kanalizací, pro Plány rozvoje vodovodů a kanalizací a pro Plány financování obnovy vodovodů a kanalizací,
- Metodický pokyn č. 44929/2011-15000 Ministerstva zemědělství ČR ze dne 18. srpna 2011 k zajištění jednotného postupu při řešení problematiky vypouštění a čištění odpadních vod s nadstandardním znečištěním v rámci schvalování Kanalizačních řádů podle § 14 odst. 3 zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a § 24 a 25 vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 428/2001 Sb., kterou se provádí zákon, ve znění pozdějších předpisů.

2 KONTROLNÍ ČINNOST

2.1 Zaměření kontrol

Kontrolní činnost se v roce 2019 zaměřila na kontroly plnění základních povinností uložených ZVK vlastníkům a provozovatelům VaK. U tohoto typu kontrol bylo snahou MZe obsáhnout výkonem kontroly celé území státu a nepreferovat žádnou konkrétní oblast nebo kraj. Kontroly byly zaměřeny na zajištění všeobecného dohledu nad vlastnickými i provozovatelskými subjekty bez ohledu na jejich velikost z pohledu hodnoty vlastněného, resp. provozovaného majetku, počtu odběratelů či zvoleného provozního modelu.

Tabulka 2 – Kontroly provedené v roce 2019

Kontrolované subjekty	Počet všech provedených kontrol
Vlastníci VaK	8
- z toho města a obce	5
Vlastníci a současně provozovatelé VaK	20
- z toho města a obce v modelu samostatného provozování	16
Provozovatelé VaK	15
- z toho provozovatelé v modelu vlastnického provozování	9
Provedené kontroly CELKEM	43

2.2 Vyhodnocení kontrol plnění základních povinností vlastníky VaK

Předmětem těchto kontrol byla zejména následující problematika:

- smlouvy o provozování uzavřené s provozovateli VaK,
- písemné dohody vlastníků s vlastníky provozně souvisejících VaK,
- úhrada nákladů na materiál na odbočení a uzávěr vodovodní přípojky,
- kanalizační řády,
- reklamační řády,
- plány financování obnovy,
- vytváření rezervy finančních prostředků na obnovu vodovodů a kanalizací a doložení dokladů o jejich použití pro tyto účely dle § 8 odst. 1 ZVK,
- porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti včetně souvisejících povinností (uveřejnění, předání MZe).

2.2.1 Smlouvy o provozování uzavřené s provozovateli (§ 8 odst. 2 ZVK)

Vlastník vodovodu nebo kanalizace, pokud sám tento majetek neprovozuje, uzavírá smlouvu o provozování vodovodu nebo kanalizace pro veřejnou potřebu s provozovatelem. Jestliže

vlastník provozuje vodovod nebo kanalizaci svým jménem a na vlastní odpovědnost, vztahují se na něj všechna práva a povinnosti provozovatele. Vzhledem k tomu, že tato problematika je společná jak pro vlastníka, tak pro provozovatele, je další text uveden v kapitole 2.3.1.

2.2.2 Písemné dohody vlastníků provozně souvisejících VaK (§ 8 odst. 3 ZVK)

Dohoda mezi vlastníky provozně související vodohospodářské infrastruktury upravuje na základě povinností stanovených ZVK vzájemná práva a povinnosti mezi jednotlivými vlastníky vodovodů nebo kanalizací. Cílem je zabezpečení bezproblémového provozu infrastruktury. Dohoda má předcházet případným rozporům mezi vlastníky, které by v krajním případě mohly vést k ohrožení odběratelů při plynulém zásobení pitnou vodou nebo při odvádění odpadních vod. Povinné obsahové náležitosti takové dohody jsou uvedeny v § 8 odst. 15 ZVK. Zjišťované nedostatky se týkaly absence dohody. MZe zjistilo, že jedna ze smluvních stran (zpravidla ta slabší) je v uzavřené dohodě často označována jako odběratel. Toto označení u slabší smluvní strany často navozuje dojem, že požívá podle platné právní úpravy zvýšené ochrany, ačkoliv jsou smluvní strany ve shodném postavení. V těch případech, kdy kontrola konstatuje, že uzavřená dohoda neobsahuje všechny povinné náležitosti, MZe nejčastěji zjišťuje absenci ustanovení o tlakových poměrech, o jakosti předávané pitné vody, o způsobech řešení sporů, o smluvních sankcích a o možnostech změny již uzavřené dohody. V případě dohod vlastníků provozně souvisejících VaK, které byly uzavřeny před účinností zákona č. 275/2013 Sb., kterým byl novelizován ZVK, byla tímto zákonem stanovena povinnost uvedení již uzavřených dohod do souladu s požadavky § 8 odst. 15 ZVK do 1. 1. 2020. V relevantních případech byly kontrolované subjekty na tuto povinnost upozorňovány. Současně MZe vyzývalo druhou smluvní stranu k poskytnutí součinnosti kontrolovaným subjektům.

2.2.3 Úhrada nákladů na materiál na odbočení a uzávěr vodovodní přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK)

Vlastník vodovodu, popř. provozovatel pokud je k tomu zmocněn, je povinen umožnit připojení na vodovod a zajistit dodávku pitné vody, pokud to umožňují kapacitní a technické možnosti těchto zařízení. Náklady na realizaci vodovodní přípojky na vodovod hradí podle § 8 odst. 5 ZVK osoba, které je umožněno připojení. V řadě případů se MZe v praxi setkává s tím, že část nákladů za odběratele uhradí vlastník vodovodu. Zde je důležité zdůraznit, že materiál na odbočení a uzávěr vodovodní přípojky hradí vlastník vodovodu. V roce 2019 MZe v 5 případech zjistilo, že vlastníci vodovodů postupovali v rozporu s uvedeným ustanovením ZVK, i když uvedená povinnost nabyla účinnosti již 1. 1. 2014. MZe ve všech případech požadovalo po kontrolovaných subjektech, aby neoprávněně účtované náklady vrátily zpět dotčeným odběratelům.

2.2.4 Kanalizační řády (§ 14 odst. 3 ZVK)

Každý vlastník kanalizace je povinen zajistit zpracování kanalizačního řádu a požádat místně příslušný vodoprávní úřad o jeho schválení. V kanalizačním řádu musí být povinně uvedena řada informací. Těmi nejdůležitějšími jsou např. údaje o vlastníkově a provozovateli kanalizace, identifikační čísla majetkové evidence kanalizace i čistírny odpadních vod, charakteristika území, v němž se kanalizace nachází, popis stokové sítě, mapové podklady, seznam látek, které nelze do kanalizace vypouštět aj. S kanalizačním řádem by se měl ve vlastním zájmu

seznámit každý odběratel, který vypouští odpadní vody do kanalizace pro veřejnou potřebu. Kanalizační řád stanovuje povinnosti nejen provozovateli kanalizace, ale i vlastníkům nemovitostí, které jsou připojeny na kanalizaci. Mezi nejdůležitější povinnosti, které kanalizační řád stanovuje odběratelům, patří povinnost zabránit vniknutí závadných látek uvedených v příloze č. 1 zákona č. 254/2001 Sb. (vodní zákon), do kanalizace. Kanalizační řád odběratelům stanovuje rovněž povinnost nevypouštět do kanalizace odpadní vody, které byly nadměrně znečištěny. Nadměrné znečištění může být způsobeno např. používáním drtičů zbytků potravin apod.

Nejčastějšími zjišťovanými nedostatky byla úplná absence kanalizačního řádu, popř. chybějící doklady o schválení jednotlivých kanalizačních řádů (resp. tyto kanalizační řády nebyly schváleny příslušným vodoprávním úřadem nebo mu vůbec ke schválení nebyly předloženy). V jednom případě bylo zjištěno, že předložený kanalizační řád pozbyl platnosti.

Kontrolované kanalizační řády také v řadě případů neobsahovaly všechny povinné náležitosti podle vyhlášky č. 428/2001 Sb. Nejčastějšími chybami, které MZe zjistilo, bylo, že kontrolované osoby do kanalizačních řádů neuvedly identifikační čísla majetkové evidence kanalizací, na něž se kanalizační řád vztahuje, nebo údaje o počtu osob připojených na kanalizaci. Přes uvedené skutečnosti byly příslušnými vodoprávními úřady tyto kanalizační řády schváleny. MZe zjistilo i případy, kdy vlastníci kanalizace neprovedli odpovídající aktualizaci kanalizačního řádu, ačkoliv došlo ke změnám, které tuto aktualizaci z podstaty vyžadovaly a současně vodoprávní úřad nerozhodl podle § 14 odst. 4 ZVK o tom, že se upouští od zpracování nového kanalizačního řádu.

2.2.5 Reklamační řády (§ 36 odst. 3 písm. g) ZVK)

Reklamační řád považuje MZe za jeden z důležitých dokumentů, který má význam pro ochranu odběratele v prostředí přirozeného monopolu v oboru VaK. Tento dokument je povinen vlastník, popř. provozovatel vodovodu nebo kanalizace předat obecnímu úřadu, resp. městskému úřadu, v jehož obvodu zajišťuje provozování vodovodu nebo kanalizace. Vzhledem k tomu, že pro většinu kontrolovaných vlastníků vyřizuje reklamace provozovatel, je další text uveden v kapitole 2.3.7.

2.2.6 Plány financování obnovy (§ 8 odst. 11 ZVK)

Plán financování obnovy (dále jen „PFO“) je povinen zpracovat a realizovat každý vlastník vodovodu nebo kanalizace pro infrastrukturní majetek VaK, který má ve svém vlastnictví. Tato povinnost byla uložena vlastníkům novelou ZVK v termínu do konce roku 2008 s výhledem na období nejméně 10 let. PFO obsahuje údaje o majetku vlastníka, a to hodnotu majetku VaK (v reprodukční pořizovací ceně vypočtené dle metodického pokynu MZe), míru opotřebení tohoto majetku v procentech, teoretickou dobu potřebnou pro akumulaci finančních prostředků (čas potřebný k naspoření finančních prostředků na obnovu daného majetku), délku potrubí, finanční prostředky, které budou v daných letech uspořeny na obnovu, a zdroje těchto prostředků, jimiž jsou finanční prostředky získané z vodného a stočného či z pronájmu infrastruktury VaK, nebo případně plánované prostředky z jiných zdrojů, kterými mohou být dotace, zdroje z příjmů obcí, úvěry, půjčky apod.

Nejčastějšími zjištěnými nedostatky je nezpracování PFO či jeho zpracování v rozporu s platnou právní úpravou. MZe u PFO zjistilo ve velké míře absenci údajů o vlastníkov

a provozovateli VaK a uvedení míry odpovědnosti za obnovu VaK. Při zpracování PFO v tzv. „stručné formě“ chyběl výčet identifikačních čísel majetkové evidence majetků, na které se daný PFO vztahuje, byly uváděny hodnoty majetků v reprodukční pořizovací ceně k nesprávnému datu nebo se tyto hodnoty neshodovaly s hodnotami dle VÚME, dále nesouhlasily příslušné délky vodovodních řadů a kanalizačních stok uvedené v PFO s délkami uvedenými ve VÚME a bylo zjevně chybně stanoveno procento opotřebení charakterizující technický stav předmětných majetků VaK. Zjištěny byly také případy, kdy finanční prostředky potřebné na obnovu majetku VaK byly podle předloženého PFO generovány z vodného a stočného, ale ve skutečnosti se jednalo o finanční prostředky plánované z jiných zdrojů vlastníka VaK. Další zjištění spočívalo v zahrnutí majetku ve vlastnictví jiného subjektu do PFO.

Význam PFO je podle názoru MZe některými kontrolovanými subjekty podceňován a v případě menších subjektů byla častěji zjišťována úplná absence PFO. Tyto subjekty rovněž častěji generovaly prostředky na obnovu z ostatních zdrojů než z příjmů z vodného a stočného nebo je generovaly s ohledem na opotřebení infrastruktury v nedostatečné míře. Generování nedostatečných prostředků pro obnovu je dále častěji zjišťováno v případě některých obcí, které se snaží udržet cenu pro vodné nebo stočné na co nejnižší úrovni, která ale nepostačuje v řadě případů ani k pokrytí provozních nákladů.

2.2.7 Vytváření rezervy finančních prostředků na obnovu vodovodů a kanalizací a doložení dokladů o jejich použití (§ 8 odst. 1 ZVK)

Při využívání infrastruktury VaK dochází k jejímu postupnému opotřebení a ke zkracování její životnosti. Zajištění obnovy tohoto majetku je proto základním předpokladem trvalé udržitelnosti infrastruktury VaK a současně předpokladem pro trvalé poskytování služby plynulého zásobení obyvatel pitnou vodou a bezproblémového odvádění a čištění odpadních vod. Každý vlastník vodovodu nebo kanalizace je povinen doložit použití prostředků na financování obnovy infrastruktury VaK. Doklady k realizaci plánu financování obnovy vodovodů nebo kanalizací v jednotlivých letech po jeho zpracování tvoří porovnání podle § 36 odst. 5 ZVK a seznam realizovaných akcí obnovy včetně vynaložených nákladů, popř. doklady k vytváření rezervy finančních prostředků. Proto byly předmětem kontrol prováděných v roce 2019 doklady o použití prostředků, resp. seznamy provedených akcí obnovy majetku VaK. Část kontrolovaných subjektů neměla zpracován PFO. I přes tuto skutečnost některé z těchto subjektů předložily doklady prokazující realizaci obnovy majetku VaK. Vzhledem ke skutečnosti, že problematika vytváření rezervy finančních prostředků na obnovu VaK není v ZVK ani jeho prováděcí vyhlášce blíže specifikována, MZe při kontrolách zjišťuje, že některé subjekty vytvářejí rezervu finančních prostředků rovnoměrným způsobem v rámci období, pro které byl zpracován PFO, zatímco jiné zastávají názor, že v případě pořízení například nové infrastruktury není potřeba s vytvářením finanční rezervy začínat ihned. MZe dále zjistilo, že některé subjekty vytvářejí finanční rezervu ve výši odpovídající PFO, zatímco jiné vytvářejí finanční rezervu nižší nebo naopak jimi uváženým způsobem přizpůsobují výši plánovaných prostředků. Pro vytvářenou rezervu finančních prostředků na obnovu VaK si kontrolované subjekty v ojedinělých případech zřídily samostatný účet (případně podúčet), ale většina subjektů používá pro tyto účely svůj běžný účet.

2.2.8 Porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti za příslušný kalendářní rok (§ 36 odst. 5 ZVK)

Vlastník, popřípadě provozovatel, pokud je k tomu vlastníkem zmocněn, je povinen nejpozději do 30. dubna každého kalendářního roku zaslat MZe dokument „porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti za předchozí kalendářní rok“ a současně toto porovnání zveřejnit. Rozdíly mezi kalkulací a skutečností vyšší jak 5 % musí být zdůvodněny. Největší nedostatky byly zjišťovány především u obcí, které si vodovody i kanalizace provozují svým jménem a na vlastní odpovědnost. V některých případech nedošlo k řádnému zveřejnění porovnání. Porovnání nejčastěji nebylo zveřejněno vůbec, popř. bylo zveřejněno po stanovené lhůtě nebo po dobu kratší než ukládá ZVK.

MZe dále na začátku roku 2019 na základě analýzy obdržených porovnání za předchozí roky, která vlastníci popř. jimi zmocnění provozovatelé povinně zasílají MZe, vyzvalo celkem 934 subjektů ke zjednání nápravy spočívající v zaslání porovnání na MZe, popř. v uvedení všech identifikačních čísel provozní evidence souvisejících s cenou na příslušném porovnání. V meziročním srovnání vzrostl počet obdržených porovnání o více jak 900. Nárůst počtu porovnání evidovaných MZe není způsoben pouze rozeslanými výzvami subjektům, které neplnily svoji zákonnou povinnost, ale i meziročním nárůstem počtu vlastníků, resp. provozovatelů VaK. Více viz tabulka níže.

Tabulka 3 – Jednotná a dílčí porovnání evidovaná MZe

Za kalendářní rok	Počet porovnání pro pitnou vodu	Počet porovnání pro odpadní vodu
2018	2313	2778
2017	1922	2232
2016	1820	2051
2015	1818	1936

Při řešení těchto výzev s dotčenými subjekty byla odstraněna řada dalších nesrovnalostí spočívajících například v chybném vykazování údajů ve vybraných údajích majetkové a provozní evidence (např. vykazování vodovodů a kanalizací, které nejsou pro veřejnou potřebu, resp. nesplňují kvantitativní parametry dle ZVK, aby se staly vodovody nebo kanalizacemi pro veřejnou potřebu) nebo neuvedení identifikačních čísel provozní evidence na předmětných porovnáních apod.

2.3 Vyhodnocení kontrol plnění základních povinností provozovateli VaK

Předmětem těchto kontrol byla zejména následující problematika:

- povolení k provozování VaK a soulad provozovaného majetku evidovaného podle vybraných údajů z provozní a majetkové evidence s vydanými povoleními,
- smlouvy o provozování uzavřené s vlastníky VaK,
- smluvní vztah mezi provozovatelem a odborným zástupcem,
- kanalizační řády,
- vzorové odběratelské smlouvy o dodávce pitné vody a odvádění odpadních vod,

- kalkulace ceny pro vodné a stočné,
- reklamační řády.

2.3.1 Povolení k provozování (§ 6 ZVK) a soulad provozovaného majetku evidovaného podle vybraných údajů z provozní a majetkové evidence s vydanými povoleními

Provozování infrastruktury VaK je vysoce odbornou činností, kterou je možno vykonávat pouze na základě platného povolení k provozování konkrétních majetků VaK vydaného příslušným krajským úřadem. Většina zjištěných nedostatků byla způsobena nesouladem identifikačních čísel majetkové evidence (dále jen „IČME“) uvedených v konkrétních rozhodnutích krajských úřadů a ve vybraných údajích majetkové, resp. provozní evidence. Chyby se vyskytovaly jak v rozhodnutích, tak i ve VÚME, resp. ve vybraných údajích provozní evidence (dále též „VÚPE“). Další zjištění se týkala nepovoleného provozování části infrastruktury VaK. Příčina spočívala v nedostatečně pečlivém zpracování žádosti o povolení provozování, resp. v opomenutí některého provozovaného majetku ve VÚPE, resp. ve VÚME. Nejčastěji se jednalo o nezahrnutí zdrojů pitné vody do VÚME nebo o případy, kdy provozovatel provozoval větší množství jednotlivých lokalit nebo kdy došlo ke změně rozsahu provozovaného majetku. Rovněž byly zjištěny případy, kdy kontrolovaný subjekt byl držitelem povolení k provozování majetku, který již neprovozoval. V menším počtu případů se jednalo i o administrativní chyby krajských úřadů spočívající v neuvedení majetku do rozhodnutí, přestože v žádosti o povolení k provozování uveden byl. V několika případech došlo k chybnému uvedení částí IČME v rozhodnutí (chybné uvedení kódu vodoprávního úřadu, čísla katastrálního území nebo IČO jako součásti IČME, chyby vzniklé přepisem údajů z podaných žádostí apod.). K odstranění zjištěných nedostatků byly kontrolovaným subjektům v protokolu o kontrole stanoveny termíny, v nichž měly být nedostatky odstraněny (podání žádosti příslušnému krajskému úřadu o povolení nebo naopak žádosti o zrušení povolení k provozování určitého majetku). Cílem těchto opatření bylo uvedení příslušných rozhodnutí do souladu se skutečností.

Dále MZe zjistilo případy, kdy byly do databáze VÚME, resp. VÚPE chybně hlášeny vodovody a kanalizace, které nejsou pro veřejnou potřebu. MZe po kontrolovaných subjektech požadovalo, aby vodovody a kanalizace, které nejsou pro veřejnou potřebu, nebyly v dalších letech hlášeny do databáze VÚME ani VÚPE.

2.3.2 Smlouvy o provozování uzavřené s vlastníky (§ 8 odst. 2 ZVK)

Vlastník VaK může uzavřít s provozovatelem smlouvu o provozování vodovodu nebo kanalizace. V takovém případě přechází část práv a povinností na provozovatele. Smlouvy uzavřené mezi vlastníky a provozovateli byly předmětem kontroly, protože mají zásadní význam z hlediska jednoznačného vymezení práv a povinností obou smluvních stran a v konečném důsledku pro zajištění odpovídající služby odběratelům. Vzhledem k tomu, že ZVK nestanovuje žádné požadavky na obsah těchto smluv, platí zde pouze obecná pravidla pro smluvní vztahy vyplývající ze zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Tomu odpovídá i různá podrobnost uzavřených smluv. MZe proto zejména sledovalo, zda jsou ze smluv patrné smluvní strany a konkrétní obsah smluvních ujednání (např. rozsah povinností zajišťovaných provozovatelem na základě zmocnění vlastníkem). V ojedinělých případech bylo zjištěno, že vlastník a provozovatel neuzavřeli písemnou smlouvu o provozování. Kontrolované subjekty byly také informovány, že mohou

využít doporučené obsahové náležitosti smlouvy o provozování vodovodu nebo kanalizace, která je uveřejněna na internetových stránkách MZe.

2.3.3 Smluvní vztah mezi provozovatelem a odborným zástupcem (§ 6 odst. 11 ZVK)

Každý provozovatel musí mít uzavřený smluvní vztah s odborným zástupcem. Odborný zástupce provozovatele je fyzická osoba, která vzhledem k požadované kvalifikaci je podrobně seznámena mj. s právními předpisy vztahujícími se k problematice VaK. Taková osoba tedy musí být schopna zpracovat, popř. zajistit správné zpracování např. kalkulace ceny pro vodné a stočné, porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti, VÚME a VÚPE, plánu financování obnovy apod. Odborný zástupce by měl být rovněž schopen posoudit správné fungování vodovodů a kanalizací a navrhnout případná opatření. MZe zjistilo, že některé kontrolované subjekty neměly uzavřený žádný smluvní vztah s odborným zástupcem. Především se jednalo o subjekty, které nedisponovaly povolením k provozování od příslušného krajského úřadu. Zde je třeba doplnit, že v některých případech i subjekty, které měly smluvní vztah s odborným zástupcem, vykazovaly při kontrole povinností vyplývajících z právních předpisů přibližně stejný počet zjištěných nedostatků jako subjekty se smluvně nezajištěným odborným zástupcem. Na základě výše uvedených skutečností je zřejmé, že institut odborného zástupce někdy selhává, neboť řada odborných zástupců plní svoji roli pouze formálně. MZe při kontrolách také zjistilo, že řadě kontrolovaných subjektů chybí spolupráce s kvalitním odborným zástupcem buď z důvodu, že jim nenabízejí odpovídající finanční ohodnocení, ale často i z důvodu absence dostatečného počtu odborníků v daném regionu, kteří mohou a chtějí zastávat funkci odborného zástupce pro vlastníky VaK.

Dále MZe v několika případech zjistilo, že kontrolovaná osoba měla uzavřen smluvní vztah s právnickou osobou, ačkoli na základě podmínek uvedených v § 6 odst. 11 ZVK může být odborným zástupcem pouze fyzická osoba.

MZe také opakovaně při kontrolách zjistilo, že kontrolované subjekty dokládají smluvní vztah s odborným zástupcem, který již pro ně tuto činnost nevykonává. V takovém případě byl kontrolovaný subjekt povinen požádat příslušný krajský úřad o změnu rozhodnutí o povolení k provozování.

2.3.4 Kanalizační řády (§ 9 odst. 1 ZVK)

Schváleným kanalizačním řádem je povinen se dle ZVK řídit každý provozovatel kanalizace pro veřejnou potřebu. Vzhledem k tomu, že povinnost nechat zpracovat a schválit kanalizační řád je dle ZVK stanovena vlastníkově kanalizace, je tato problematika podrobněji uvedena v kapitole 2.2.4. „Vyhodnocení kontrol plnění základních povinností vlastníky VaK“. MZe i přesto, že provozovatel nemá žádné nástroje k tomu, aby zajistil zpracování kanalizačních řádů vlastníkem, provádělo kontrolu existence kanalizačních řádů a dokladů o jejich schválení i u provozovatelů, a to především s cílem zefektivnění kontrol, kdy při kontrole většího provozovatele dochází ke kontrole kanalizačních řádů u většího počtu vlastníků kanalizací. V řadě případů bylo zjištěno, že i provozovatelé, pro něž je provozování kanalizací jedinou činností, neupozorňují vlastníky na neexistenci kanalizačních řádů, ačkoliv si musí být vědomi toho, že zde mohou existovat rizika ohrožení bezpečného a plynulého odvádění odpadních vod. Většina takových provozovatelů na základě výsledků kontroly přistupuje ve spolupráci s vlastníky kanalizací ke zjednání nápravy. Řada provozovatelů vlastníků kanalizací s jeho

vypracováním sama ve vlastním zájmu pomáhá, a to především s ohledem na skutečnost, že provozovatel zajišťováním samotného provozu kanalizace je seznámen se základními parametry kanalizace.

Hlavním smyslem kontroly kanalizačních řádů u provozovatelů zůstává sběr informací o tom, zda provozovatelé mají k dispozici kanalizační řády a zda kontrolují jejich dodržování odběrateli, jak jim ukládá ZVK.

2.3.5 Vzorové odběratelské smlouvy o dodávce pitné vody a odvádění odpadních vod (§ 8 odst. 16, resp. odst. 17 ZVK)

ZVK ukládá vlastníkovi, resp. zmocněnému provozovateli povinnost uzavírat odběratelské smlouvy s odběrateli. Jedná se o základní úpravu vztahu mezi poskytovatelem a odběratelem služby dodávky pitné vody a odvádění a čištění odpadních vod. Vlastník, resp. zmocněný provozovatel nesmí při uzavírání odběratelské smlouvy jednat v rozporu s dobrými mravy, zejména nesmí odběratele diskriminovat. Smlouvy o dodávce pitné vody musí obsahovat alespoň předmět smlouvy, smluvní strany, vlastníka a provozovatele vodovodu, vlastníka přípojky a připojené stavby nebo pozemku s určením místa, počet trvale připojených osob, stanovení podmínek dodávky, limity dodávaného množství a množství určujícího kapacitu vodoměru nebo profil přípojky, tlakové poměry, ukazatele jakosti, způsob stanovení ceny a jejího vyhlášení, způsob fakturace a plateb, možnost změn a doba platnosti. Smlouvy o odvádění odpadní vody musí mimo jiné obsahovat stanovení podmínek pro odvádění nebo odvádění a čištění odpadní vody (limity množství, způsob stanovení množství, limity znečištění). Ostatní náležitosti jsou obdobné jako u smlouvy o dodávce pitné vody.

Podle zjištění MZe nebyly v odběratelských smlouvách nejčastěji uvedeny informace o vlastníkovi přípojky, počtu trvale připojených osob, tlakových poměrech, ukazatelích jakosti (hodnotě obsahu vápníku, hořčíku a dusičnanů), době platnosti a možnosti změn odběratelské smlouvy.

Ze znění § 20 odst. 6 ZVK dále vyplývá povinnost pro právnické osoby a fyzické osoby podnikající (s výjimkami uvedenými v ZVK) platit za odvádění srážkových vod do jednotné kanalizace pro veřejnou potřebu. Podmínky poskytování této služby jsou rovněž předmětem smluvního vztahu mezi vlastníkem, resp. zmocněným provozovatelem a odběratelem.

Za závažný nedostatek je nutné považovat, pokud kontrolované subjekty poskytují v souvislosti s dodávkou pitné vody a odváděním a čištěním odpadních vod (včetně srážkových) některé služby, které nejsou ošetřeny uzavřenou odběratelskou smlouvou. Častý argument kontrolovaných subjektů, že služba není obsažena ve smlouvě proto, že je poskytována bezplatně, nemá žádnou oporu v ZVK.

Uzavírané „odběratelské“ smlouvy mají velký význam pro ochranu odběratelů. Nejčastějšími nedostatky byly zastaralé vzorové smlouvy neodpovídající současným právním předpisům, resp. odkazující se na neplatné právní předpisy a smlouvy uzavírané již po novele ZVK, které přesto nesplňovaly minimální vyžadované náležitosti podle ZVK. MZe poukazuje i na takové smlouvy, které jsou v rozporu s obecnými zásadami ochrany odběratele.

Někteří provozovatelé, popř. vlastníci kanalizací stanovovali odběratelům dle znění uzavřených odběratelských smluv množství srážkových vod vypouštěných do kanalizace dle dlouhodobého srážkového úhrnu, ačkoliv již od 1. 4. 2014 musí být toto množství stanovováno dle dlouhodobého srážkového normálu. Uvedené porušení právních předpisů

MZe považuje za zvlášť závažné, a to s ohledem na skutečnost, že má přímý vliv na výši finanční částky, kterou musí odběratelé hradit za stočné. MZe kontrolované subjekty informovalo o skutečnosti, že dlouhodobý srážkový normál, podle kterého dnes fakturují odběratelům množství srážkových vod vypuštěných do kanalizace, platí pouze do roku 2020. Poté bude nutné požádat Český hydrometeorologický úřad o sdělení dlouhodobého srážkového normálu pro danou oblast na další období.

MZe v několika případech zjistilo, že odběratelské smlouvy sice obsahují správně ustanovení o dlouhodobém srážkovém normálu, ale současně bylo v těchto smlouvách uvedeno, že minimálně jednou za 10 let bude docházet k aktualizaci dlouhodobého srážkového normálu. V takových případech MZe upozorňovalo kontrolované osoby, že dlouhodobý srážkový normál je vydáván s platností na 30 let, a proto uvedené ustanovení odběratelské smlouvy je zavádějící.

2.3.6 Kalkulace ceny pro vodné a stočné (§ 20 odst. 8 ZVK)

Předmětem kontrol MZe není vlastní výpočet ceny pro vodné a stočné a ani kontrola zahrnutí ekonomicky oprávněných nákladů do této kalkulace. Taková kontrola přísluší cenovým kontrolním orgánům.

Kalkulaci ceny je každoročně povinen provádět vlastník, případně jím zmocněný provozovatel. Přestože se jedná o zásadní dokument mající dopad na všechny odběratele, bylo zjištěno, že některé kontrolované subjekty kalkulaci nezpracovaly. Absence kalkulace byla zjišťována převážně v případě některých obcí. Dalšími zjištěnými nedostatky byla chybná struktura kalkulací, která často neodpovídala požadavkům ZVK a vyhlášky č. 428/2001 Sb. Velmi často kontrolované subjekty chybně zpracovávaly kalkulaci ceny pro vodné, resp. stočné do formuláře určeného pro porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné. Pokud byla kalkulace ceny pro vodné, resp. stočné zpracována ve struktuře podle ZVK, resp. vyhlášky č. 428/2001 Sb., většina kontrolovaných subjektů neoznačila, zda se jedná o odběratelskou kalkulaci, popř. kalkulaci jinou (např. provozovatelskou), a téměř žádný z kontrolovaných subjektů nevyplnil údaje o vlastních a identifikačních číslech provozní evidence vodovodů nebo kanalizací, na které se kalkulace vztahuje.

Dále byly často zjišťovány i nedostatky, které sice nemají vliv na cenu pro vodné a stočné, ale jejichž chybné vyplnění je zřejmé ze souvislostí. Jedná se např. o uvádění předpokládaného množství fakturované pitné, resp. odpadní vody celkem (které zahrnuje všechny zásobované subjekty) a o údaj „z toho domácnosti“, který zahrnuje fyzické osoby, školní zařízení, úřady apod. ve stejné výši, i když je zřejmé, že ve většině případů uvedená čísla nemohou být shodná. Pravidla pro kalkulaci ceny jsou podrobněji upravena v § 35a vyhlášky č. 428/2001 Sb., v němž je současně uložena povinnost dodržovat strukturu kalkulace stanovenou přílohou č. 19 této vyhlášky. Uvedené má zásadní význam pro vyhodnocování činností subjektů VaK v prostředí přirozeného monopolu zejména s ohledem na ochranu odběratele.

2.3.7 Reklamační řád (§ 36 odst. 3 písm. g) ZVK)

Reklamační řád považuje MZe za jeden z důležitých dokumentů, který má význam pro ochranu odběratele v prostředí přirozeného monopolu v oboru VaK. Tento dokument je povinen vlastník, popř. provozovatel vodovodu nebo kanalizace předat obecnímu úřadu,

v jehož obvodu zajišťuje provoz vodovodu nebo kanalizace. Zjištěným nedostatkem byla skutečnost, že některé kontrolované subjekty reklamační řád nezpracovaly. V dalších případech nebyl reklamační řád předán příslušným obecním úřadům nebo byl zastaralý a odkazoval se na již neplatné právní předpisy. MZe kontrolovaným subjektům doporučovalo doplnění reklamačního řádu o přehledné a aktuální kontaktní údaje, včetně údajů o tom, kam se může odběratel v případě reklamace obracet, a dále doporučovalo zveřejnění reklamačního řádu způsobem umožňujícím dálkový přístup (na webových stránkách společností nebo obcí). MZe dále požadovalo, aby reklamační řád řešil postup při reklamaci (např. funkčnosti vodoměru) způsobem, který bude srozumitelný odběratelům, a nikoli pouhými odkazy na příslušná ustanovení právních předpisů, bez jejichž podrobného a zdoluhavého studia by odběratel neměl potřebné informace, na které má právo. Přestože se nejedná o porušení ZVK, takový přístup zčásti popírá smysl reklamačního řádu.

Doporučení MZe k doplnění reklamačního řádu vycházelo zejména ze zkušeností, které MZe získalo řešením některých stížností odběratelů. MZe doporučovalo v rámci ochrany odběratele především doplnění ustanovení, které umožňuje odběrateli v souladu se ZVK zvolit si přezkoušení funkčnosti vodoměru na místě instalace.

2.4 Ochrana odběratele v rámci kontrolní činnosti

Jedním z hlavních cílů MZe je ochrana odběratele jako slabší smluvní strany odběratelských vztahů v prostředí přirozeného monopolu v oblasti poskytování služeb dodávky pitné vody a odvádění a čištění odpadních vod. MZe se při svých kontrolách dodržování ZVK provozovateli a vlastníky vodovodů a kanalizací zaměřilo na základní prvky ochrany odběratele, které jsou uvedeny v následujících kapitolách.

2.4.1 Odběratelské smlouvy

MZe při kontrole odběratelských smluv zjistilo, že v řadě případů byly uzavírány odběratelské smlouvy, které neobsahovaly všechny povinné náležitosti dle ZVK (např. vlastníka a provozovatele vodovodu nebo kanalizace, počet trvale připojených osob, vlastníka přípojky a připojené stavby nebo pozemku s určením místa, ukazatele kvality vody, atd.). Dále byly zjištěny nedostatky v odkazech na již neplatnou právní úpravu (např. obchodní zákoník), nezahrnutí změn ZVK a jeho prováděcí vyhlášky v ustanoveních, které podstatným způsobem mění způsob výpočtu částek, které musí odběratelé hradit (např. způsob výpočtu množství odváděných srážkových vod).

MZe se dále často především u menších subjektů setkalo s tím, že v odběratelských smlouvách stanovují maximální denní množství odebrané pitné vody, resp. vypuštěné odpadní vody. MZe se v takových případech kontrolovaných subjektů dotázalo, zda mají odběratelé nainstalovány vodoměry, které umožňují dálkově sledovat množství odebrané vody za 24 hodin. Dosud ani jeden subjekt, který do odběratelské smlouvy uvedl hodnotu maximálního denního množství odebrané nebo vypuštěné vody, nebyl schopen plnění tohoto smluvního požadavku podle svého vyjádření zkontrolovat.

Za závažný nedostatek je nutné považovat, pokud kontrolované subjekty poskytují v souvislosti s dodávkou pitné vody a odváděním a čištěním odpadních vod (včetně srážkových) některé služby, které nejsou ošetřeny uzavřenou odběratelskou smlouvou. Podrobnosti jsou uvedeny v kapitole 2.3.5.

2.4.2 Reklamační řád

MZe při kontrole rozsahu a podmínek odpovědnosti za vady, způsobu a místě jejich uplatnění, včetně nároků vyplývajících z této odpovědnosti (tj. reklamačního řádu) zjistilo opakovaně úplnou absenci reklamačního řádu. Ve většině předložených reklamačních řádů nebyl odběratel obeznámen s možností přezkoušení vodoměru na místě instalace. Odběratel je tak krácen na svém právu být informován o všech možnostech, za jakých je možno vodoměr reklamovat. MZe požadovalo v rámci ochrany odběratele do těchto reklamačních řádů toto ustanovení doplnit. Stejně jako některé odběratelské smlouvy, tak i některé reklamační řády obsahovaly odkazy na již neplatnou právní úpravu.

Častým nedostatkem zjišťovaným u kontrolovaných subjektů byla úprava totožných problematik v reklamačním řádu i v odběratelské smlouvě. Nezřídka se stávalo, že konkrétní problematiky byly v uvedených dokumentech upraveny odlišně. MZe kontrolované subjekty upozornilo, že každá problematika by měla být z praktických důvodů obsažena pouze v jednom dokumentu, neboť při případných změnách kontrolované subjekty často upraví konkrétní problematiku pouze v jednom dokumentu. Odběratel potom nemá jistotu, podle které úpravy se bude v případě reklamace postupovat.

2.4.3 Kalkulace cen pro vodné a stočné

MZe při svých kontrolách zjistilo, že část kontrolovaných subjektů nezpracovala kalkulace cen pro vodné a stočné. Téměř všechny předložené kalkulace byly zpracovány v rozporu s vyhláškou č. 428/2001 Sb. Tyto kalkulace byly zpracovány často chybně do formuláře určeného pro porovnání všech položek výpočtu cen pro vodné a stočné.

2.4.4 Porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné

MZe při kontrole porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné zjistilo, že některé subjekty tato porovnání nezpracovaly a tedy ani nezaslaly v souladu s platnou právní úpravou na MZe. Dále MZe zjistilo, že v některých případech subjekty porovnání vyhotovily a zaslaly na MZe, ale nedošlo k jejich zveřejnění.

2.4.5 Fakturace vodného a stočného

Při kontrole fakturace vodného a stočného MZe zjistilo porušení platných právních předpisů v nezanedbatelném počtu případů. V některých případech bylo zjištěno, že kontrolovaná osoba fakturovala odběratelům platbu za pronájem vodoměru, což je v rozporu se ZVK. Dále MZe opakovaně zjistilo stanovení množství vypouštěných odpadních vod způsobem, který je v rozporu se ZVK (např. paušální částkou na osobu a rok). Odběratelům tedy bylo v těchto případech kontrolovanými subjekty fakturováno stočné v nesprávné výši. MZe rovněž opakovaně zjistilo případy, kdy kontrolované subjekty při fakturaci použily jinou cenu pro vodné nebo stočné, než jakou uvedly v kalkulaci, resp. následně v porovnání.

2.5 Shrnutí výsledků kontrol vlastníků VaK

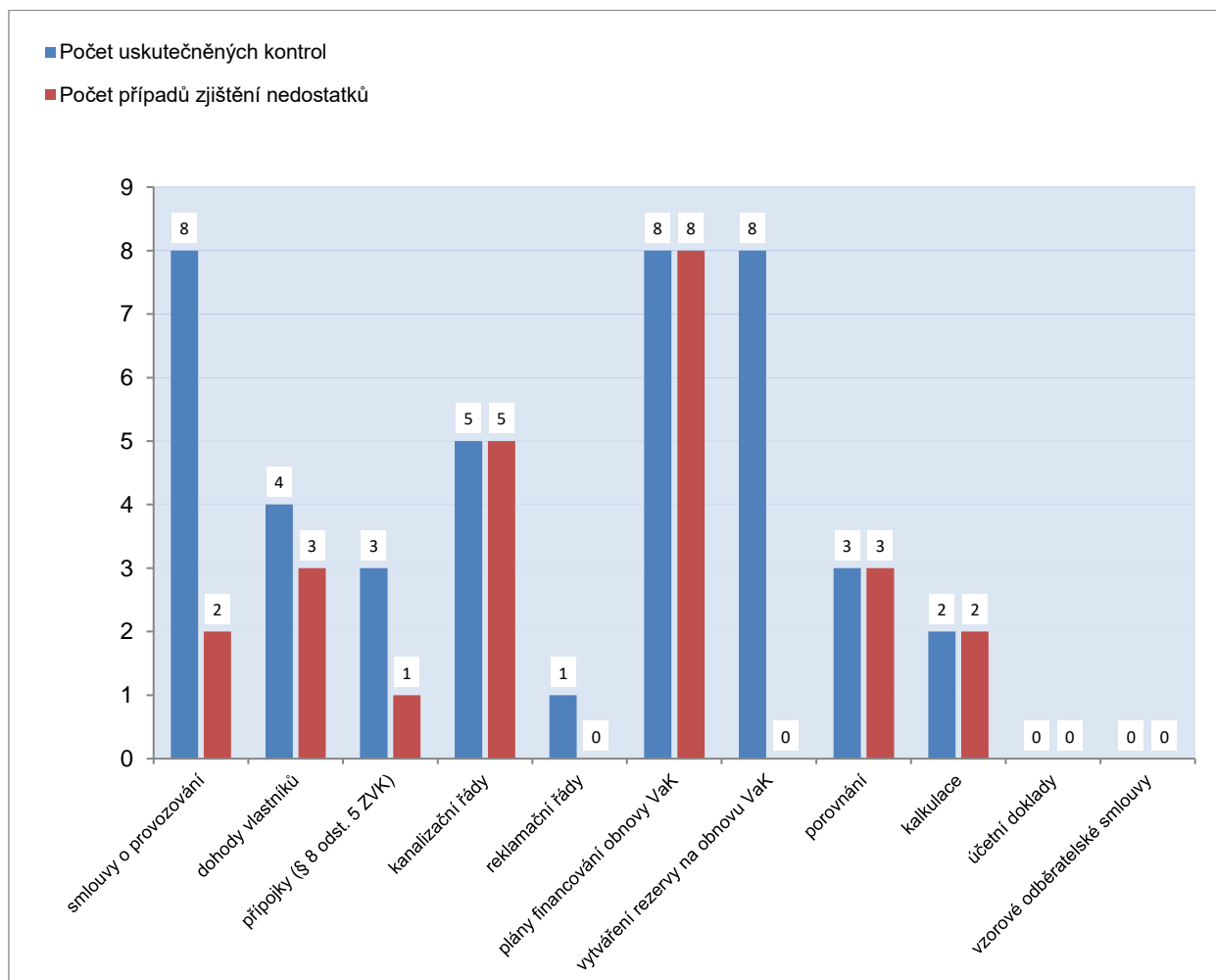
V níže uvedeném přehledu jsou ve stručnosti shrnuty nejčastější nedostatky zjišťované při kontrolách provedených v kalendářním roce 2019 z hlediska zásadních povinností vyplývajících ze ZVK vlastníkům VaK.

- Smlouvy o provozování uzavřené s provozovateli VaK:
 - vymezení práv a povinností smluvních stran v rozporu se skutečností.
- Dohody vlastníků provozně souvisejících VaK:
 - absence dohody,
 - absence povinných zákonných náležitostí u dohod uzavřených po 1. 1. 2014.
- Kanalizační řády:
 - absence rozhodnutí o schválení kanalizačního řádu,
 - absence povinných náležitostí kanalizačního řádu.
- Reklamační řády:
 - absence reklamačního řádu,
- Plány financování obnovy:
 - absence zpracovaného plánu financování obnovy,
 - absence povinných náležitostí plánu financování obnovy podle vyhlášky,
 - absence některých majetků,
 - chybně uvedené reprodukční pořizovací ceny majetku VaK a jejich délky,
 - plány financování obnovy byly zpracovány i pro majetky, které nebyly ve vlastnictví kontrolovaného subjektu, tedy neodpovídaly údajům o vlastnicích a míře odpovědnosti za obnovu.
- Vytváření rezervy a použití finančních prostředků na obnovu:
 - absence tvorby rezervy finančních prostředků na obnovu,
 - absence dokladů o čerpání prostředků na obnovu.
- Porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti za příslušný kalendářní rok:
 - nezpracování porovnání podle požadavků ZVK,
 - nezveřejnění porovnání předepsaným způsobem.
- Kalkulace ceny pro vodné a stočné:
 - absence kalkulace ceny pro vodné a stočné,
 - kalkulace ceny pro vodné a stočné zpracována v chybné struktuře,
 - absence některých povinných údajů v kalkulaci ceny pro vodné a stočné.
- Vzorové odběratelské smlouvy:
 - absence některých povinných náležitostí stanovených ZVK,
 - absence některé z poskytovaných služeb v odběratelských smlouvách,
 - rozpory s ustanoveními ZVK.

Tabulka 4 – Výsledky kontrol vlastníků VaK

Kontrolované povinnosti	Počet uskutečněných kontrol	Počet případů zjištění nedostatků
smlouvy o provozování uzavřené s provozovateli VaK	8	2
dohody vlastníků provozně souvisejících vodovodů nebo kanalizací	4	3
úhrada materiálových nákladů za přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK)	3	1
kanalizační řády	5	5
reklamační řády	1	0
plány financování obnovy VaK	8	8
vytváření rezervy a použití finančních prostředků na obnovu VaK	8	0
porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné	3	3
kalkulace ceny pro vodné a stočné	2	2
účetní doklady	0	0
vzorové odběratelské smlouvy	0	0

Graf 3 – Výsledky kontrol vlastníků VaK

2.6 Shrnutí výsledků kontrol vlastníků, kteří jsou současně provozovateli VaK

V následujícím přehledu jsou shrnuty nejčastější nedostatky zjišťované při kontrolách provedených v kalendářním roce 2019 z hlediska zásadních povinností vyplývajících ze ZVK vlastníků, kteří jsou současně provozovateli VaK.

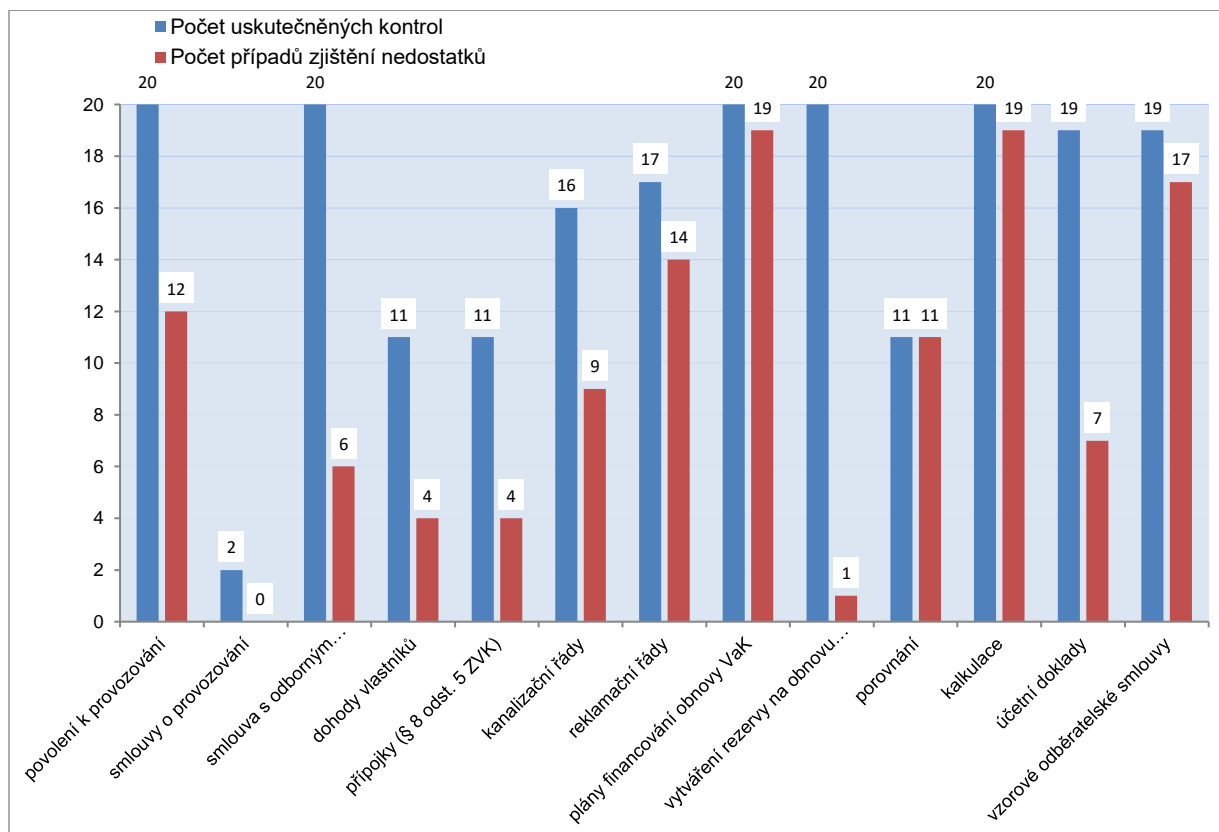
- Smluvní vztah mezi provozovatelem VaK a odborným zástupcem:
 - absence smluvního vztahu.
- Dohody vlastníků provozně souvisejících VaK:
 - absence dohody,
 - absence povinných zákonných náležitostí u dohod uzavřených po 1. 1. 2014.
- Úhrada nákladů na materiál na odbočení přípojek a uzávěr vodovodní přípojky:
 - neoprávněné účtování nákladů na materiál na odbočení přípojek a uzávěr vodovodní přípojky odběratelům.
- Kanalizační řády:
 - absence kanalizačního řádu,
 - absence rozhodnutí o schválení kanalizačního řádu,
 - absence povinných náležitostí kanalizačního řádu.
- Reklamační řády:
 - absence reklamačního řádu,
 - neúplná informace o možnostech reklamace (nejčastěji absence možnosti přezkoušení vodoměru na místě instalace),
 - neinformování odběratelů věcně, ale pouze odkazem na příslušný právní předpis.
- Plány financování obnovy:
 - absence zpracovaného plánu financování obnovy,
 - absence povinných náležitostí plánu financování obnovy podle vyhlášky,
 - rozpor mezi hodnotami a délkami majetků VaK ve VÚME a v PFO,
 - zahrnutí majetků vodovodů a kanalizací, které nejsou pro veřejnou potřebu,
 - chybné zařazení zdrojů finančních prostředků (finanční prostředky pocházející z vodného a stočného byly vykázány jako finanční prostředky ostatní).
- Porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti za příslušný kalendářní rok:
 - absence porovnání,
 - nezpracování porovnání podle požadavků ZVK,
 - nezaslání porovnání v zákonném termínu na MZe,
 - nezveřejnění porovnání předepsaným způsobem.
- Povolení k provozování a soulad provozovaného majetku s VÚME a VÚPE:
 - absence povolení k provozování,
 - nepředání hlášení VÚME a VÚPE územně příslušnému vodoprávnímu úřadu,
 - nesoulad údajů v povolení k provozování s údaji ve VÚME a VÚPE.
- Kalkulace ceny pro vodné a stočné:
 - absence kalkulace ceny pro vodné a stočné,
 - kalkulace ceny pro vodné a stočné zpracována v chybné struktuře,
 - absence některých povinných údajů v kalkulaci ceny pro vodné a stočné.

- Vzorové odběratelské smlouvy:
 - absence odběratelské smlouvy,
 - absence některých povinných náležitostí stanovených ZVK,
 - absence některé z poskytovaných služeb v odběratelských smlouvách,
 - rozpory s ustanoveními ZVK.

Tabulka 5 – Výsledky kontrol vlastníků, kteří jsou současně provozovateli VaK

Kontrolované povinnosti	Počet uskutečněných kontrol	Počet případů zjištění nedostatků
povolení k provozování a soulad s VÚME a VÚPE	20	12
smlouvy o provozování	2	0
smluvní vztah mezi provozovatelem a odborným zástupcem	20	6
dohody vlastníků provozně souvisejících vodovodů nebo kanalizací	11	4
úhrada materiálových nákladů za přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK)	11	4
kanalizační řády	16	9
reklamační řády	17	14
plány financování obnovy VaK	20	19
vytváření rezervy a použití finančních prostředků na obnovu VaK	20	1
porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné	11	11
kalkulace ceny pro vodné a stočné	20	19
účetní doklady	19	7
vzorové odběratelské smlouvy	19	17

Graf 4 – Výsledky kontrol vlastníků, kteří jsou současně provozovateli VaK

2.7 Shrnutí výsledků kontrol provozovatelů VaK

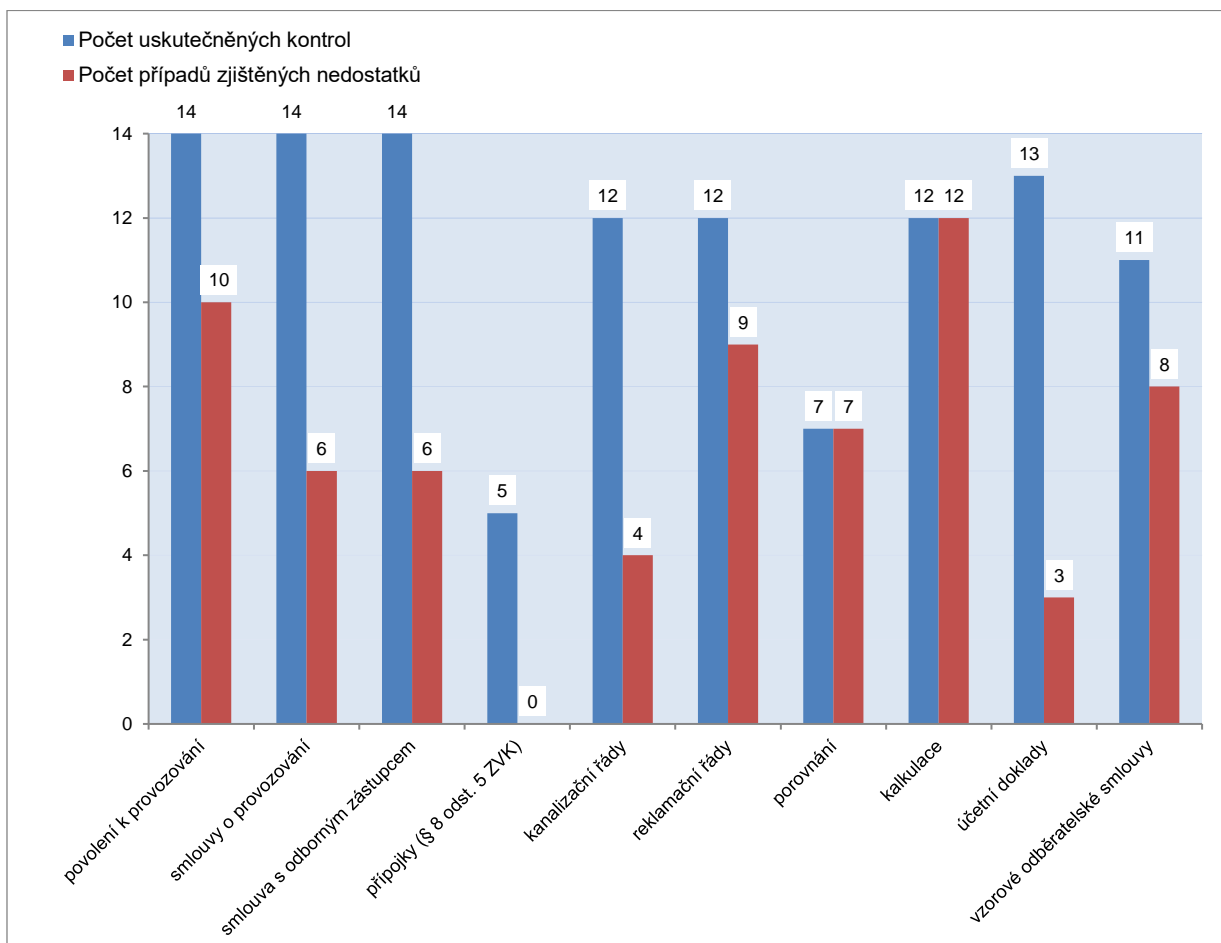
V následujícím přehledu jsou shrnuty nejčastější nedostatky zjišťované při kontrolách provedených v kalendářním roce 2019 z hlediska zásadních povinností vyplývajících ze ZVK provozovatelům VaK.

- Povolení k provozování a soulad provozovaného majetku s VÚME a VÚPE:
 - absence povolení k provozování,
 - osoba odborného zástupce na povolení k provozování neodpovídala osobě, se kterou má provozovatel uzavřen smluvní vztah podle § 6 odst. 11 ZVK,
 - nesoulad údajů v povolení k provozování s údaji ve VÚME a VÚPE.
- Smlouvy o provozování uzavřené s vlastníky VaK:
 - absence smluv o provozování,
 - obsahově formální podoba smlouvy,
 - nejednoznačně vymezená práva a povinnosti smluvních stran.
- Vzorové odběratelské smlouvy:
 - absence některých povinných náležitostí stanovených ZVK,
 - absence některé z poskytovaných služeb v odběratelských smlouvách,
 - obsažena ustanovení, která jsou v rozporu se ZVK.
- Kalkulace ceny pro vodné a stočné:
 - nezpracování kalkulace ceny pro vodné a stočné,
 - kalkulace ceny pro vodné a stočné zpracována v chybné struktuře,
 - absence některých povinných údajů v kalkulaci ceny pro vodné a stočné.
- Reklamační řády:
 - absence reklamačního řádu,
 - neúplná informace o možnostech reklamace (nejčastěji přezkoušení vodoměru na místě instalace),
 - neinformování odběratelů věcně, ale pouze odkazem na příslušný právní předpis.

Tabulka 6 – Výsledky kontrol provozovatelů VaK

Kontrolované povinnosti	Počet uskutečněných kontrol	Počet případů zjištění nedostatků
povolení k provozování a soulad s VÚME a VÚPE	14	10
smlouvy o provozování uzavřené s vlastníky VaK	14	6
smluvní vztah mezi provozovatelem a odborným zástupcem	14	6
úhrada materiálových nákladů za přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK)	5	0
kanalizační řády	12	4
reklamační řády	12	9
porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné	7	7
kalkulace ceny pro vodné a stočné	12	12
účetní doklady	13	3
vzorové odběratelské smlouvy	11	8

Graf 5 – Výsledky kontrol provozovatelů VaK

Poznámka k tabulkám a grafům uvedeným v kapitole 2 této zprávy: Údaje o počtu uskutečněných kontrol, resp. o počtu případů zjištěných nedostatků vyjadřují, kolikrát byla uvedena problematika kontrolována u vlastníků a/nebo provozovatelů VaK bez zohlednění skutečnosti, že u většiny subjektů jedna problematika zahrnovala více dokumentů (např. povolení k provozování bylo u velkých subjektů kontrolováno v řádu desítek dokumentů u každého subjektu).

MZe při svých kontrolách provozovatelů, z nichž někteří jsou současně i vlastníky VaK, zjistilo, že se opakují určité nedostatky, které jsou charakteristické, resp. se vyskytují častěji u určitých skupin provozovatelů. Pro potřeby tohoto srovnání byli vybráni provozovatelé ze skupiny vodárenské společnosti a obce a města.

- vodárenské společnosti, tj. společnosti, u kterých je provozování VaK jako poskytování služby jedinou nebo výrazně převažující činností,
- obce a města, tj. komunální subjekty, u kterých provozování VaK není podnikatelskou činností a provoz si zajišťují svým jménem a na vlastní odpovědnost.

Ostatní společnosti, které nepatří do žádné z výše uvedených skupin, nebyly pro jejich malý počet do tohoto srovnání zahrnuty.

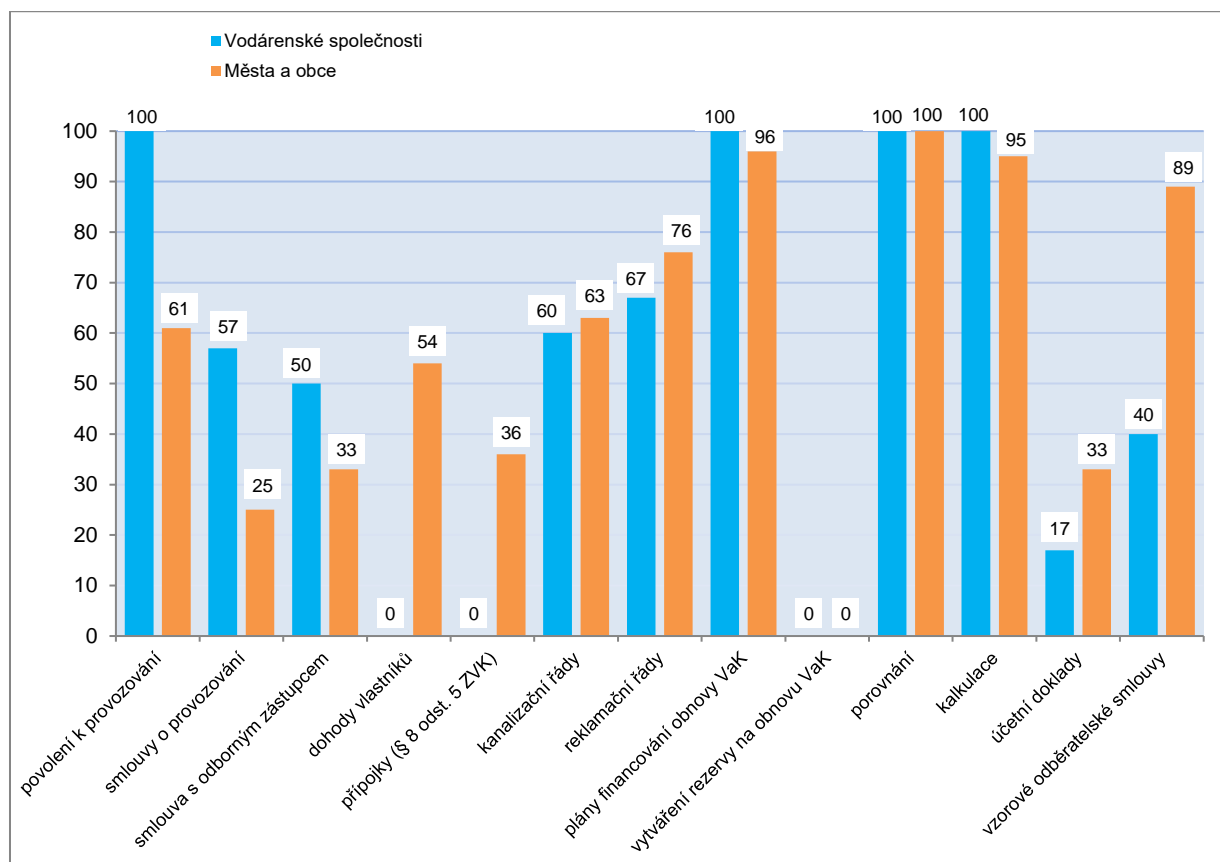
Tabulka 7 – Srovnání provozovatelů ze skupiny vodárenské společnosti a ze skupiny obce a města, které MZe kontrolovalo v roce 2019 (podle počtu zjištěných nedostatků vyjádřených v %)

Kontrolované povinnosti	Vodárenské společnosti	Obce a města
povolení k provozování a soulad s VÚME a VÚPE	100	61
smlouvy o provozování	57	25
smluvní vztah mezi provozovatelem a odborným zástupcem	50	33
dohody vlastníků provozně souvisejících vodovodů nebo kanalizací	0 *)	54
úhrada materiálových nákladů za přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK)	0 *)	36
kanalizační řády	60	63
reklamační řády	67	76
plány financování obnovy VaK	100	96
vytváření rezervy a použití finančních prostředků na obnovu VaK	0	0
porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné	100	100
kalkulace ceny pro vodné a stočné	100	95
účetní doklady	17	33
vzorové odběratelské smlouvy	40	89

Poznámka: U jednotlivých provozovatelů zahrnutých do výše uvedených skupin není zohledňován jejich provozní model.

*) Nebylo kontrolováno.

Graf 6 – Srovnání provozovatelů ze skupiny vodárenské společnosti a ze skupiny obce a města, které MZe kontrolovalo v roce 2019 (podle počtu zjištěných nedostatků vyjádřených v %)

3 ŘEŠENÍ PODNĚTŮ A JINÝCH PODÁNÍ (TZV. STÍŽNOSTÍ)

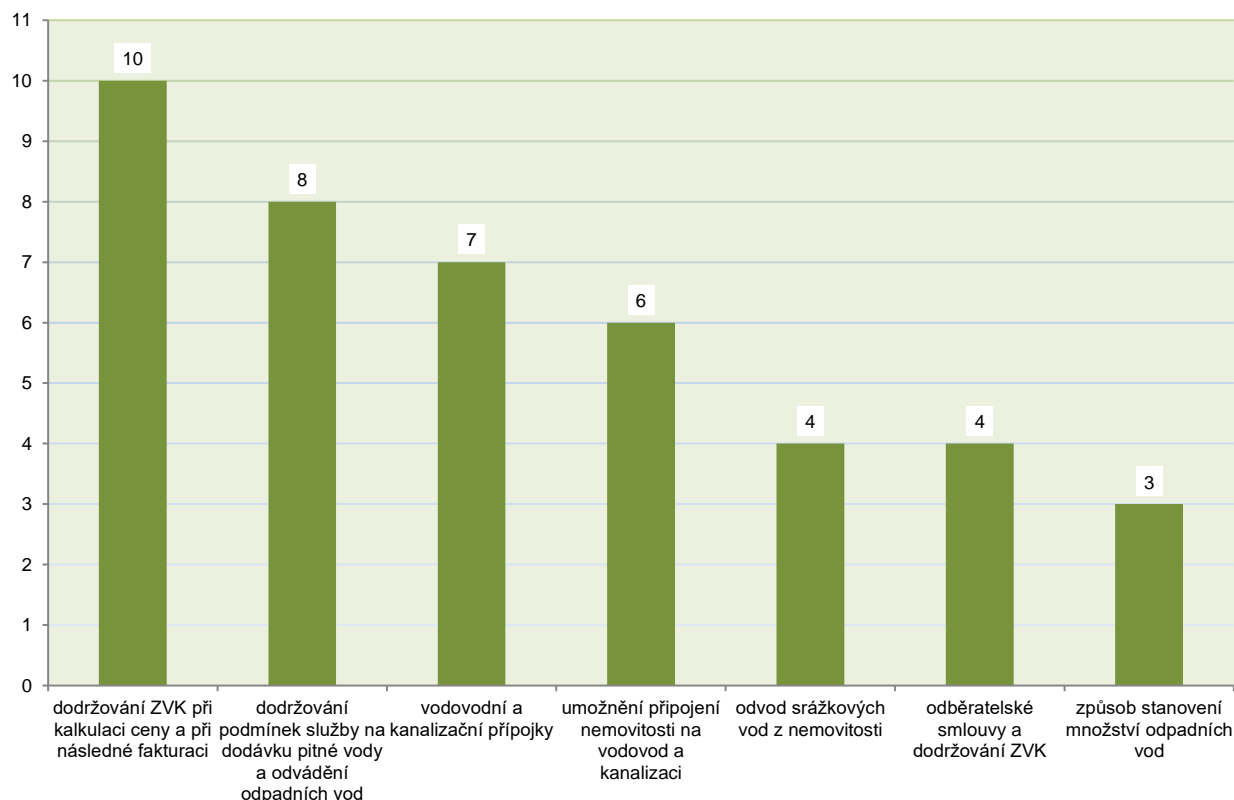
Problematika řešení podnětů a obdobných podání (běžně označovaných za stížnosti) je další významnou činností odboru hlavního regulátora a vrchního dohledu sektoru VaK. Vychází z principů uvedených v úvodu této zprávy a nejdůležitějším smyslem je přispět k vyřešení vzniklých sporů mezi vlastníky nebo provozovateli VaK na jedné straně a odběrateli na straně druhé a dále žádoucí zvýšení ochrany odběratelů.

3.1 Obsahová charakteristika řešených podnětů a podání

V roce 2019 MZe uzavřelo šetřením celkem 45 podnětů a podání (dále jen „podněty“), z nichž 38 podnětů bylo adresováno MZe přímo, tři podněty byly postoupeny MZe Ministerstvem vnitra, po jednom podnětu Ministerstvem životního prostředí, Českou obchodní inspekcí, Státním fondem životního prostředí a Českou inspekcí životního prostředí. MZe následně tři podněty pro svou nepříslušnost postoupilo k vyřízení příslušným orgánům státní správy. Konkrétně MZe postoupilo dva podněty Krajské hygienické stanici Středočeského kraje se sídlem v Praze a jeden podnět Magistrátu města Plzně.

Ze 42 podnětů vyřízených MZe bylo 17 podnětů vyhodnoceno jako důvodných a 25 bylo vyhodnoceno jako nedůvodných. V případě podnětů, které byly vyhodnoceny jako důvodné, MZe vyzývalo vlastníky a provozovatele vodovodů a kanalizací, vůči nimž jednotlivé podněty směřovaly, ke zdůvodnění svého postupu a zjednání nápravy podle závěrů, ke kterým dospělo MZe svým šetřením.

Graf 7 – Vyjádření řešených podnětů z hlediska zastoupených jednotlivých tematických okruhů

- Nejvíce podnětů, celkem 10, obdrželo MZe k problematice dodržování ZVK při kalkulaci ceny a při následné fakturaci vodného nebo stočného. V doručených podnětech byla hlavně řešena absence kalkulace ceny pro vodné a stočné.
- MZe obdrželo 8 podnětů vztahujících se k problematice dodržování podmínek služby na dodávku pitné vody a odvádění odpadních vod, které se týkaly například dodržování zákonných pravidel pro přerušení dodávek pitné vody a zajištění náhradního zásobování pitnou vodou.
- MZe přijalo také 7 podnětů týkajících se problematiky vodovodních a kanalizačních přípojek, ve kterých bylo řešeno především vlastnictví přípojky a otázka úhrady nákladů na výměnu nevyhovující vodovodní nebo kanalizační přípojky.
- Celkem 6 podnětů obdrželo MZe k problematice připojení nemovitosti na vodovod a kanalizaci pro veřejnou potřebu. Tyto podněty se týkaly zejména odmítnutí připojení nemovitosti na vodovod nebo kanalizaci ze strany vlastníka nebo provozovatele, a to z technických důvodů nebo z důvodu změny územního plánu v předmětné lokalitě.
- MZe dále obdrželo 4 podněty k problematice odvádění srážkových vod, které se týkaly především stanovení množství odváděných srážkových vod do kanalizace pro veřejnou potřebu.
- Dále MZe přijalo 4 podněty ve vztahu k odběratelským smlouvám a dodržování ZVK. V těchto podnětech byla nejvíce řešena zákonnost postupu vlastníka nebo provozovatele při uzavírání odběratelských smluv, popřípadě splnění požadavků ZVK z hlediska jejich povinných náležitostí.
- 3 podněty MZe obdrželo k problematice způsobu stanovení množství odpadních vod, které se týkaly mimo jiné problematiky odečtu vody dodané vodovodem pro veřejnou potřebu ale spotřebované bez vypuštění do kanalizace pro veřejnou potřebu.

Z podnětů uzavřených MZe v roce 2019 vyplývá, že nejčastěji řešenými problematikami byly vodovodní přípojky (§ 3 odst. 1 ZVK) a povinnost uzavřít odběratelské smlouvy (§ 8 odst. 6 ZVK). Dále byla zastoupena oblast platby za odvádění odpadních vod (§ 8 odst. 14 ZVK) a povinnosti umožnit připojení na vodovod a kanalizaci (§ 8 odst. 5 ZVK). Další častou problematikou byla oblast stanovení množství odvedené odpadní vody pro fakturaci stočného (§ 19 odst. 5 ZVK) a stanovení množství srážkových vod (§ 19 odst. 6 ZVK). A v neposlední řadě to byla problematika výpočtu (kalkulace) cen pro vodné a stočné.

3.2 Shrnutí

Odesílatelé jednotlivých podání se ve svých podnětech nejčastěji potýkali s povinnostmi vlastníka, respektive provozovatele vodovodu nebo kanalizace pro veřejnou potřebu ve smyslu ustanovení § 8 ZVK. S ohledem na problematiku zastoupené v podáních vyřízených MZe v roce 2019 (podrobnosti jsou uvedeny výše) zohledňovalo MZe při jejich řešení také zákonnou ochranu odběratelů vyjádřenou v ZVK v § 36.

4 ZÁVĚR

V roce 2019 bylo provedeno celkem 43 kontrol plnění základních povinností uložených ZVK vlastníkům nebo provozovatelům VaK. V 8 případech byla provedena kontrola vlastníků VaK a v dalších 20 případech kontrola vlastníků, kteří byli zároveň provozovateli. Provozovatelé byli v tomto roce kontrolováni v 15 případech.

Při prováděných kontrolách bylo prioritním cílem MZe v případě zjištěných nedostatků zjednaní nápravy.

MZe kontrolovaným subjektům v protokolech o kontrole uložilo opatření k odstranění těchto nedostatků, přičemž stanovilo přiměřené lhůty ke zjednaní nápravy. Následně v naprosté většině kontrolovaných subjektů, všech zjištěných nedostatků, případně doporučení došlo ke zjednaní nápravy.

Je pozitivní, že většina z kontrolovaných subjektů má sama zájem na odstranění zjištěných nedostatků. Výkon kontroly tímto také naplňuje určitou formu edukační činnosti zejména v problematice udržitelnosti infrastruktury, transparentnosti tvorby cen pro vodné a stočné či doporučení příkladů dobré praxe např. v otázkách ochrany odběratelů.

Zejména u malých subjektů MZe zjistilo, že jejich odborní zástupci často působí pouze formálně a neposkytují jim odpovídající odbornou pomoc. V takových případech je zřejmý velký zájem těchto subjektů na poskytnutí metodické pomoci ze strany MZe. Je zřejmé, že profesní úroveň odborného zástupce se stejně jako smluvně dohodnutý rozsah jím zajišťovaných činností pro kontrolovaný subjekt významným způsobem projevuje na výsledku kontroly zejména v případě menších společností a obcí, které si zajišťují správu a provoz VaK svým jménem a na vlastní odpovědnost. V těch případech, kdy si například i malá obec smluvně zajistí profesně zdatného odborného zástupce, shledává MZe pouze drobné nedostatky.

Zjišťované nedostatky jsou podrobněji uvedeny v příslušných částech této zprávy. Z opakujících se závažnějších nedostatků lze uvést především:

- absenci nebo chybné zpracování plánu financování obnovy,
- zpracování kalkulace cen pro vodné a stočné v rozporu s vyhláškou č. 428/2001 Sb.,
- zpracování porovnání všech položek výpočtu cen pro vodné a stočné za příslušný kalendářní rok v rozporu s vyhláškou č. 428/2001 Sb.,
- zpracování odběratelských smluv v rozporu s požadavky ZVK,
- nesoulad VÚME, VÚPE s vydanými povoleními k provozování,
- nejednoznačné vymezení práv a povinností v uzavřených smlouvách mezi vlastníky a provozovateli VaK,
- chybně stanovované množství dodané pitné vody nebo odvedené odpadní vody pro fakturaci vodného a stočného,
- stanovování množství dodané pitné vody, resp. odvedené odpadní vody na základě měření fakturačním vodoměrem, jemuž uplynula doba platnosti jeho ověření,
- neoprávněné vybírání plateb za pořízení nebo pronájem fakturačních vodoměrů,
- absence dohod vlastníků provozně souvisejících vodovodů nebo kanalizací,
- nedostatečné informování odběratelů v reklamačních řádech.

Mezi jednotlivými kontrolovanými subjekty MZe zjistilo významné rozdíly. Především malé subjekty často nestačí sledovat aktuální znění právních předpisů, a proto většina dokumentů, které povinně zpracovávají, nebývá aktualizována.

Zejména u malých a středně velkých obcí je upřednostňována nižší cena pro vodné a stočné (pod hodnotou celkových nákladů), což vede často k neúplným nebo účelově zkresleným hodnotám uvedeným v jednotlivých řádcích kalkulace.

V uvedeném roce MZe rovněž vyřídilo 42 podnětů, z nichž bylo 17 vyhodnoceno jako důvodných a 25 jako nedůvodných. V případě podnětů, které byly vyhodnoceny jako důvodné, MZe vyzývalo vlastníky a provozovatele VaK, vůči nimž jednotlivé podněty směřovaly, ke zdůvodnění svého postupu a ke zjednání nápravy podle závěrů, ke kterým dospělo MZe svým šetřením.

Z řešených podnětů vyplývá, že častou příčinou sporů byla nedostatečná komunikace vlastníků vodovodů a kanalizací, resp. jejich provozovatelů (velké vodárenské společnosti nevyjímaje) s odběrateli. MZe při svých šetřeních považuje vlastníky a provozovatele VaK za subjekty, u nichž lze oprávněně očekávat vyšší míru odbornosti a znalostí než u běžných občanů. Přesto tyto subjekty vzniku sporů často nepředcházejí vysvětlováním konkrétní věcné problematiky takovým způsobem, který by byl odběratelům srozumitelný, a odběratelé bývají často pouze obecně odkazováni na znění platné právní úpravy.